

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 3.

V Ljubljani, 1. marcija 1892.

Leto XXII.

Dedova želja.

a gorkó pečico
Dédok seda sívi,
A ob peči skače
Vnuček ljubeznívi.

Vnuk smeji se živo,
Pesni glasne pòje,
Ded pa briše sólzno
Velo lice svòje.

Kaj bi pač ne plakal?
Zgodaj je osível
In najlepšo dóbo
Davno vže prežível.

Mnogo je izkusil
Od takrát na svéti,
Kar je nehal pesni
Zórne sreče péti.

Mnogim je vrstníkom
Pri pogrebu plakal,
Upov let mladostnih
Zgodnjo smrt nékaval . . .

Vnuk smeji se živo,
Pesni glasne pòje,
Ded pa briše sólzno
Velo lice svòje.

Za gorkó pečico
K dedu vnuk príteče,
Gleda ded mu v lice
In takó mu reče:

„Le smijaj se, vnuček,
In vesel mi bódi;
Kar si kdáj boš žélel,
Naj se tebi zgódi.

A sreč si čisto
Ničnih nádej hráni,
Plemenito žéli
Bógu zvest ostáni!“ —

Modést.

Spomenik.

(Povest; spisal —n—.)

Primož Lógar je bil gospodar, da malo takih. Svoj dom je imel v Rozálni vasi, in kàj lepo je bilo njegovo posestvo: lepa židana hiša ob gladkej cesti, za hišo velik hlev, kateri ni bil nikoli prazen, poleg hleva prostorna žitnica in še nekaj drugih gospodarskih poslopij. Okolo teh poslopij je bil velik vrt s košatim, sadnim drevjem, a za vrtom polje in travniki. Malo je bilo v vasi takih gospodarjev, ki bi imeli toliko rodovitega polja in vse tako blizu skupaj kakor Primož.

Imel je Primož tudi gostilno in ta mu je tudi nekaj donašala, ker je bila jedina v vasi. Tega sicer ne smete misliti, da bi bili vaščani prepogostokrat zahajali v njegovo gostilno, a prišli so vendar tu in tam pod večer k Primožu, da so se to ali óno pogovorili in malo okrepčali z dobro vinsko kapljico; Primož Lógar je bil vedno na dobrem glasu, da toči pristnega Metličana. Gostilno je oskrbovala njegova žena Rotija, ki je bila obče spoštovana kot poštena in skrbna gospodinja. Pomagala jej je o velikih praznicah, kadar je prišlo po več gostov iz bližnjega mesteca k Logarjevim, njena starejša hčerka Marijca.

Marijčina sestra Anica, ki je v jeseni začela v šolo hoditi, držala se je vedno matere in se po večkrat utikala v taka opravila, katerá jej niso bila nič mári. A vendar je bila Anica ljubeznivo dekletce. Učila se je pridno in kadar koli je prišla iz učilnice domóv, pripovedovala je materi, koliko lepega je slišala v šoli.

Logarjev sin Ivanek je bil vedno pri očetu. Hodil je z njim po polji in travnikih, v vzpomladi je sadil mlada drevesca, oskrboval stara ter gonil živino na pašo. Priden sin je bil to in bilo se nádjati, da bode jedenkrat dober gospodar.

* * *

Bilo je v jeseni. Logarjevo polje je dobro obrodilo in z veselim srcem je spravljal oče Primož poljske pridelke domóv. Hvalil je Boga, da je očeval njegovo polje vsake uíme in mu takó bogato poplačal njegov trud. S ponosom je obiral Ivanek preobložene jablane in hruške na vrtu, katere je vzpomladi pridno oskrboval. Svest si je bil, da ni delal zamán in se zdaj sme veseliti sadú svojega dela.

Nekega večera je sedela Primoževa družina pri večerji. „Hvala Bogu,“ dejal je oče Primož, „delo na polji je opravljeno.“ — „Vže dôkaj let ni bila jesen takó bogata, kakor letos,“ dostavila je mati Rotija.

„Res je to,“ pritrdil je Primož, in tudi Anica je prikimala z glavico v potrdilo.

„Ali nekaj me skrbi,“ začel je za nekaj časa zopet Primož, „vina je vže malo v kleti. Treba bode napreči in iti pónj.“

„Zdaj vendar ne pojdeš,“ odgovarjala je mati, „za zimo ga bode vže še, pojdeš raje na vzpomlad.“

„Na vzpomlad bode drugega dela preveč,“ dejal je Primož, „a zdaj imam dovolj časa in najbolje bode, ako se zdaj preskrbim z vinom. Do Metlike ni daleč, in če grem takòj jutri, vrnem se v dveh dneh domóv.“

Mati Rotija, ki ni rada ugovarjala svojemu možu, molčala je nekaj časa, potem pa rekla: „Bodi torej! Pa pójdi po vino!“

Pri tem je ostalo. Drugo jutro je Primož zapregel v véliki voz tri konje ter naložil nánj nekaj praznih sodov.

„Pojutrišnjem proti večeru se zopet vidimo,“ dejal je, ko se je spravljal na voz, „pridni bodite otroci in slušajte mater! Ostanite zdravi vsi skupaj!“

„Pridni bomo, oče, pridni,“ klicali so otroci očetu, le kmalu se vrnite in nam prinesite kaj lepega.“

Stisnil je oče še vsakemu roko in — pognal.

* * *

Materi je bilo ves dan nekako tesno pri srei: nikjer si ni mogla najti mesta. Ivanek in Marijca sta takoj opazila materino otožnost in sta bila tudi nenavadno tiha. Samó Anica, to ljubeznivo dekletce, katero je oče najbolj ljubil, samó Anica je bila vesela, kakor prejšnji dan, vesela, kakor vsak, komur še ni minila najlepša dóba veselih otročjih let . . .

„Kaj vam je vender danes, mati,“ vprašal je proti večeru Ivanek svojo mater, „da ste takó otožni in žalostni?“

„Oj, da bi le bil vže oče domá,“ dejala je mati, „takó mi je hudo pri srei, a sama ne vem, zakaj.“

„Saj se oče kmalu povrne,“ odgovoril je Ivanek.

„Bog daj, zaihtela je mati ter na tihem prosila Bogá, da jej očuva moža na potu.

Drugi dan se je vže nagibal h koncu, a očeta še ni bilo domóv.

Sto in stokrat je šla mati na hišni prag in gledala po cesti, je-li ne prihaja Primož, a gledala je — zamán! —

Odzvonilo je „zdravo Marijo“ in zvezde so se vže užigale na jasnem jesenskem nébesu, a Primoža še ni bilo od nikoder.

Skrbelo je mater vedno bolje in bolje. Ni se mogla premagati in šla je po poti proti ónem kraju, od koder se ima pripeljati Primož. Prišla je do kraja, kder se zavije pot v hrib. Srce jej je močnejše tolklo in — gróza jo je izpreletela po vsem telesu, ko je zagledala na tleh v krvi ležati — svojega moža Primoža. —

„Primož! Primož!“ zakričala je krčevito mati Rotija in omahnila na tla. „Ali živiš? — Nè, mrtev si, Primož, mrtev! . . . Oh Bog moj! Bog moj! . . .“ Izgubila je zavést in onemogla se zgrudila poleg mrtvega moža . . .

Za materjo so prihiteli tudi otroci na nesrečno mesto in se jokali za svojim dobrim očetom . . . V kratkem se je raznesla po vsej vasi strašna novica, da se je Primož Lógar ponesrečil.

Ko je peljal vino po hribu nizdolu, splašili so se konji in v divjem teku dirjali navzdol. Voz je zadel ob kamen pri cesti, prevrnil se na Primoža in mu zdobil glavo. —

Nekaj dnij pozneje so pokopali Primoža. In takó je ostala mati brez moža, otroci brez očeta. — Oj, to je bilo zdaj britko in žalostno življenje pri Logarjevih, kder ste bili poprej takó lepo združeni ljubezen in sreča! Celó Anico je minila vsa veselost, ker tudi ona je čutila, da nima več dobrega očeta. — —

Po večkrat je hodila z žalostno materjo, z bratom in sestro na pokopališče, pokleknila na gomilo očetovo in molila za njegovo dušo. —

* * *

Bila je zopet vzpomlad. — Mati Rotija je dala postaviti na kraju nesreče lep spomenik, velik križ, ki je še danes žalostna priča óne velike nesreče.

Prvo vzpomladno cvetje je objemalo križ ob cesti, in mnogi popotnik, katerega je zanesla pot mimo križa, pokleknil je na ozelenela tlá molil za dušo rajnega ter priporočal tudi sebe v varstvo božje.

Ko je pa v vasi odzvonilo „zdravo Marijo,“ šla je mati Rotija s svojimi otroci h križu ter ondú dolgo, dolgo molila za dušo prezgodaj umrlega očeta . . .

Takó so potekala leta. — Ivanek je bil vrl mladenič in potlej mož, ki je pridno oskrboval posestvo ter vse svoje življenje molil Boga. Godilo se mu je dobro. Marija se je preselila v drugo vas ter postala dobra in skrbna gospodinja. Anica pa ni šla od matere nikamor. Rekla je, da ostane do smrti dobra in pobožna, kar je tudi vestno izpolnila. Bila je materi na njena stara leta tolažba in veselje. Vsak dan je šla z materjo k svetemu znamenju tam ob cesti ter goreče in verno molila k večnemu Bógu za mir in pokoj ljubemu očetu.

Iz naše vasice.

(Piše Janko Barlé.)

VIII.

Bil je veseljak od nog do glave, švepasti Matevžek Cicifúj. Vi si vže mislite vaškega berača, hm, ali to ni bil naš Matevžek, njegova hišica je stala sredi vasi in je bila še precej lična in prostorna, da-si ni bila nikaka graščina. Vsega je bilo za potrebo švepastemu Matevžku in njegovej ženi, ali ker ni imel otrok in ker je bil vedno vesel, ni mu nobeden drugače rekel, kakor Matevžek.

Bog si ga vedi zakaj, ali zato, ker sam ni imel otrok, ali zato, ker je bil vedno vesele naravi. Nù bodi si temu kakor koli, to je stalo, da nismo imeli vaški otroci boljšega prijatelja, kakor nam je bil Matevžek. Če je bilo le mogoče, smuknili smo k njemu. Res, da nam je včasih dal suhih krhljev ali pa češpelj, in potresel košato jablano ali pa visoko hruško, vender kar nas je posebno gnalo k njemu, bil je njegov dobro namazani jeziček. Hm, pripovedke je sipal, kakor orehe iz vreče, hm, in kake pripovedke, moj Bog! To vam je bilo veselega smeha, klicanja in hohotanja, takó, da bi morali skoraj trebušček z obroči zavarovati. O jej, pripovedovati je znal naš dobri Matevžek Cicifúj! — —

V nedeljo popóludne je bilo, lepega vzpomladanskega dne. Zlato solnčee je sijalo na nebu in z njim se je veselila vsa narava božja, ki se je budila v novo življenje, a veselili smo se tudi mi, ki smo se porazvrstili na naloženih hrastovih deblih pred Matevžkovo hišo in se gredli na gorkem solncu. Ni mi treba omenjati, da je bil tudi Matevžek z nami. Sedel je na najvišje deblo, one svoje švepaste noge je dolí obesil in pripovedoval. Poslušajte ga nekoliko tudi vi!

— Tristo drenovih klincev! — vzkliknil je Matevžek gori nad nami in takisto nekako modro pomežiknil — zopet ni mirú! Saj sem znal, povém jedno — mislim to bode dosti — še dobro ne dovršim, a evo óni me moledvajo vže za drugo. —

— Ali strije — prosili smo ga mi. Mimogredé naj omenim, da smo mu rekli vsi le strije Matevžek.

— Nič, dosti! —

— Strijček, le jedno! —

— Naj se pes obesi, sitneži mali. Ali da mi nobeden niti z očesom ne trene. Takó! Jedna, dve, tri!

Bil sem takov, kakeršni ste zdaj vi, poredneži mali. Majhen deček, modra glava. Dobra moja mamica odšla je na polje, a odhajaje govorila: — Matevžek, priden bodi, doma ostani. Vidiš na dvorišči kokljo s piščeti, pazi na nje, dokler se ne vrnem. Prileti lahko vrana in odnese malo pišče, a znaš, da bi to bila kvara. Če bodeš priden, ne bode ti žal, če pa ne, vže veš, kaj te čaka! —

Res, pohajkoval sem nekoliko časa po materinem odhodu po dvorišči in pazil na óne male stvarce, ki so se kakor rumeni žgančki porazvrstili okrog skrbne kvočke, in dobro bi bilo, da ni prinesla nesreča ondot Matizeljnovega Andrejčka.

— Matevžek, pojdi z mano, greva črešnje zobat! —

— Ne morem, piščeta varujem! —

— Kaj bi tisto, piščeta naj varuje koklja a ne ti. Pojdi, pojdi!

Hm, rudeče črešnje ondù, ali tu rumena piščeta. Kaj naj storim? Ej bil je tudi Andrejče modra butica in kaj sva sklenila? Da piščeta poloviva in zveževa, in potem jim ne more vrana nič. Ali kdo bi jih polovil? Koklja kar blizu ne da, tako varuje svojo drobnjad. E jej, prinesla sva mrežo, s katero se lovijo ribe, potrosila drobtinice in ko so jih piščeta začela pobirati, pokrila sva jih z mrežo in tako ulovila. Navezala sva je na nitko, jedno k drugemu in potem zopet izpustila. Vrana jih vender vseh ne odnese!

Dobre so bile črešnje in kar nič mi se ni dalo domóv. Nù, ko je bilo nasled vender vže dosti, hajdi proti dómu. Gledam po dvorišči, gledam sèm, gledam tjà, a piščet — nikjer. Kaj je to, vrana jih je odnesla vseh dvanajst ali kolikor jih je vže bilo. Ti grda vrana! — dejal je Matevžek in zopet onako pomežiknil.

Malo čudno se nam je zdelo, kako bi mogla vrana odnesti toliko piščet na jedenkrat, nù, nobeden ni se upal ničesar ziniti, moralo je biti vže takó, ker je to povedal Matevžek.

— O joj, tristo drenovih klincev — nadaljeval je Matevžek — kaj pa zdaj? Drugih piščet nisem mogel dobiti, a kaj poreče mati. Ko bi bila vrana odnesla le jedno pišče, vže bi bilo joj, kaj pa zdaj, ker jih je odnesla vseh dvanajst. O ti nesrečna neposlušnost! —

Brezovka mi je bila vže od nekdanja moja največja sovražnica in kako naj se jej zdaj odtegnem? Mislil sem, mislil in domislil sem si, da bode najbolje, da umrem. Kaj pa mi je še veselega na svetu brez piščet? Umreti moram, umreti, govoril sem. Ali kakó! Vlegel sem se na tla in nekoliko časa onako ležal, ali vender nisem mogel umreti. Oj smrt, oj grenka smrt, kje si? —

Nam so se ustnice širile na smeh, ali se nismo upali smijati, ker smo poprej tako obljubili, in strije Matevžek je nadaljeval:

— Znete, kaj sem storil. Odšel sem v materino shrambo, odprl tam omaro in našel v njem toliko dobrih stvari. Bilo je tu smetane, kislega mleka, sira, medú kruha in kaj vem, kaj še vse drugega. Nù, če vse to pojém, potem bodem pa izvestno umrl. Vzel sem veliko skledo, vлил in stresel vse ono vánjo, dobro zmešal in se spravil na junaško delo — — — hotel sem vse ono pojesti, da bi umrl. Jedel sem, jedel, takó dolgo, da se mi je mračilo, potem sem vse pustil, odšel v sobo, vlegel se ondù na tla in mislil, zdaj, zdaj bodem pa umrl. In umrl sem — —

— Kaj ste umrli — vzkliknili smo mi, glasno se smijaje — saj ste še tu.

— Nù, počakajte nù, da izgovorim. Hotel sem reči: in zaspal sem, čvrsto sem zaspal. Moral sem precej časa spat, ker, ko se je vrnila mati iz polja, našla me je še spečega. Zbudila me je.

— Umrl sem, umrl sem — govoril sem jaz, pustite me! —

— Kaj noriš — dejala je mati — meša se ti! —

— Nè, umrl sem umrl.

— Kje so pa piščeta? —

— Kaj me briga, vrana jih je odnesla, a jaz sem umrl.

— Čakaj, nagajivost razposajena, ali ne bodeš povedal? — Toda jaz sem le trdil, da sem umrl. Nù, ko je pogledala mati v omaro, takrat je še le imela kaj videti.

— Kdo je snedel smetano, sir, med in mleko, kdo?

Nisem tajil. — To sem storil jaz, da umrem. Šel sem z Andrejčkom nad črešnje, v tēm je vrana odnesla piščeta, zato sem pa pojedel vse óno, da bi umrl. Zdaj me pa pustite, jaz sem umrl — govoril sem in zopet oči zatisnil.

— Toraj takó si poslušal mater, čakaj, čakaj — dejala je mati in vzela iz police brezovko. O jej, da ste videli, kakó me je brezovka hitro obudila k novemu življenju. Skočil sem in skakal okolo matere, v tem ko mi je šiba zaslužen kazen pela. In dobil sem jih takrat dobil, takó da sem od tistega časa še danes švepast — končal je Matevžek, a mi smo se mu smijali in ga nekako čudno gledali, saj smo vedeli, da je Matevžek vže od rojstva švepast.

— Takó je, takó ónemu, kdor matere ne sluša. Zapomnite si to vi naga-jivci mali! — pristavil je še Matevžek.

Še dolgo smo sedeli na ónih drvih. A ko je bilo naposled vender vže čas, da otidemo domóv, težko smo zapuščali našega zgovornega strijčka Matevžka Cicifúja. Saj je znal toliko lepega pripovedovati! — — —

Učenec Stanko †.

ar hočem tú povedati o dečku Stanku, bodi vam v spodbudo, otročiči ljubi!

Stanko se je rodil 1883. l. Sedem let star, upisal se je v ljudsko šolo. Letošnje leto je bil vže v tretjem razredu. Ves ta čas je bil zeló priden in poslušen učenec. V učilnici je bil vedno lepo miren in pazen. Nikoli ga ni bilo treba opominjati še manje kaznovati. Bil je zeló ukaželjen ter najodličnejši učenec.

Stanko je pa tudi rad in pobožno molil. Kadar koli je sklenil svoji nežni ročici, podoben je bil nebeškemu kriljateu. Starišev in učiteljev ni nikoli žalil; vže na vsak migljaj je znal, kaj bi radi. Ni čuda, da so ga zaradi tega stariši, učitelji in vsi dobri ljudje ljubili. Izvestno bi bil Stanko jedenkrat velik in učen gospod, ako bi ne bil umrl tako zgodaj. A neizprosna smrt je segla tudi po njem in ga prerano vzela iz tega svetá. Dné 8. svečana je bil še čvrst in krepák mej svojimi sovrstniki v šoli in zvečer je še pobožno molil „zdravo Marijo.“ Stanko je molil na glas in vsa družina za njim. Oj da bi ga bili videli, kakó lepo in pobožno je molil to lepo moliteveo! Kdo bi si bil pač mislil, da je to njegova „zadnja molitevea“ na tem svetu. V noči istega dné jel je tožiti, da ga hudo boli v želodci. Vsaka pomoč je bila zamán in hude bolečine je moral pretrpeti ubogi Stanko. Ves udan v voljo Božjo sklenil je nedolžni Stanko svoje mlado življenje ter se preselil v boljšo domovino tjá gori v svitla nebesa, kjer ni nobenega trpljenja in nobenih bridkostij. Bilo je to dné 13. svečana. Pogreb dobrega Stanka je bil jako sijajen. Marsikatero oko se je zasolzilo, ko so prečastiti gospod kapelan v kratkih, a jedernatih besedah opisali njegovo mlado življenje, podobno življenju sv. Alojzija. In tako, otroci moji, povedal vam sem o prebritkej izgubi bogoljubnega Stanka, ki je z vami vred rad čital tudi vaš „Vrtec.“ a zdaj njegova blaga dušica vže uživa rajsko veselje. Priporočam vam ga v izgled in posnemo, saj je bil priden, dober in pobožen deček. Bodi mu večno veselje v nebesih!

S c.

Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade.

Na veji petelin s kokošmi sedi
In poje veselo svoj kikerikí;
Zasliši ga v gozdu lisica
K drevesu se splazí tatica.

Boječe ozírajo putke se zdaj;
Pustile bi rade nevarni ta kraj,
Pa kaj! če z drevesa spusté se
Za svoje življenje bojé se.

„Petelin, darúj mi le jedno kokoš
Najmanjšo, in rešil življenje si boš,
Močno me že lákota tare,
Usmili se reve me stare!“

Petelin pa misli: „„Če to jej storim,
Po krvi še bolj poželenje vzbudim.““
„„Pogoji,““ on dé jej, „„so slábi!
Če moreš, jo sama ugrábi.““

Lisica pa leže na to pod drevó
Misleč si: „Ko spat se odpravil mi bó,
Zavijem mu umno glavico,
Da bolje poznal bo lisico.“

Pa — kdo se prav tiho jej bliža od zad?!
Z morilno dvocevko to lovec je mlad.
Predrzna tatica, gorjé ti!
Nič več se ne moreš otéti.

Nameril je lovec — in pok-se glasi,
Prestrašen petelin z drevesa zleti.
Lisica pa k višku mi plane
A zgrudi se, več se ne gane.

Domóv zdaj s kokošmi petelin hití
In poje veselo svoj kikerikí.
Lisica mu jamo kopála
Pa vanjo le sama je pála.

F. N.

Séstrino svarilo.

álega je Stanka Vida
Kárala sestrica:
„Kaj postópaš tukaj v gozdu
Vedno brez poklica?

Le domóv se vrni brzo,
Šolske knjige raji
Beri prèje, po končanem
Uku — hòdi v gaji!

Radi bodo te imeli
Oèe, radi mati,
Ljubil Bog te bó — otróka —
Angeljci krilati! . . .

Seglo v srce je globóko
Stanku to svarilo:
In odslej mu le pri knjigah
Bilo opravilo.

Vitalis.

Iz spominov na babico.

VII.

Na jesen tistega leta, ko je bilo sadja, kakor ga niso pómneli stari ljudje, in se je razkréhnila Markovčeva najlepša tepka vsled silne teže, katero so morale nositi nje široko — razraščene veje — dobili smo pri nas najmlajšo séstrico, Polónico. Ali smo je bili veseli! Nismo se je mogli nagledati. Spočetka je spavala na postelji, kamor jo je pokladala mati na babičin svèt, „da je ni treba takòj razvaditi na zibel.“ Tedàj smo vedno skrbno pázili, kdaj ni bilo nikogar v hiši, in — kakor bi trénil — bili smo pri ljubkej Polónici. Odgrinjali smo jej obrazek, gledali jo ter bóžali po lici toliko časa — da smo jo prebudili, in je začela jokati. Na to smo pa stekli iz hiše; kajti gorjé nam, ako bi nas zasáčila babica pri postelji takò prebujene Polónice. Silno bi bila huda.

„Da ne pustite uboge nedolžnosti, da bi se v miru naspala!“ karala nas je često tešèč jokajočo se séstrico. „Stráni, precej stráni vsi! In še materi povem, da ste jo zopet zbudili! Ko bi takò rada spala, in imam jaz toliko dela zunaj! — Le čakajte me, poredneži, ki se vam ne smili uboga, nedolžnost!“

„Pa jo denite v zibelko, Píkapolónico!“ dejal je Andrejec.

„Kakó pa dà! Bézi mi, nagajivec, da te ne utrénem. — Prav jo bode kateri hotel zibati! Poznam vas vse od kraja, koliko časa morete mirno sedeti.“

„Zibali bi jo, zibali,“ potézal se je Anžè; pa še kakó: od tečája do tečája!

„Ahá,“ povzél je smijoč se Andrejec ter po svojej navadi poredno vlekél klobukove okraje; „in peli bi jej:

Zíbelka zláta, srébrn tečáj,

Notri se zíblje stari Bečkáj . . .

ahá, hi hi hi — —“

Babica se je morala čim dalje bolj jeziti nad námi, da-si bi se bila morda raje smijala našej nagajivosti. —

Končno pa se nam je izpolnila srčna želja: imeli smo malo Polónico v zibéli. Ali vedela je babica, kakó bode. Saj pravim: navadna žena ni bila, marveč kakor kaka prorókinja. S početka smo še zibali séstrico ali bolje: prekopicovali se po tleh okolo zibéli ter se igrali s Polónico. Umeje sé: kadar ni bilo babice ali koga drugega zraven. Na vse mogoče načine smo dramili trudno sirotko.

Ako jo je zibal jeden ter pel:

„Le spančkaj, le spančkaj,

Bom lešničkov dal,

Boš tiste potokla,

Bom drugih nabrál“ —

prišla sta po prstih dva druga, pokleknila tiho ob zibeli, razkrila Polónici obrazek ter se jej pričela na ves glas smijati. Za njima se je smijál prvi, popustil zibanje, in — Polónica je bila vzbujena . . . Uboga Polónica, uboga — babica!

„Z úma me bodo spravili ti otroci,“ togotila se je dobra starka, „da ne bodem znala, kje imam glavo!“ — —

Pozneje pa nam je postala zibel kar — deveta briga. Srečna babica, ako je ujela katerega in ga pridržala pri spēčej Polónici. „Pa naj spi na postelji!“ klicali smo bežč na vse strani od zibéli. In babica je morala zibati sama. Čast Bogu, ako je utegnila! „Takega lahkega dela nečete delati otroci!“ rekala je sedeč v hiši pri zibeli ter nejevoljno zroč skozi okno na klanec, koder smo se dřevili mi. „Ko se človek takó odpočije pri njem, oh! Ves dan bi zibala, da nimam toliko drugih opravkov. In Bogá bi hvalila, Bogá.“ — Ali imela je zares toliko tisoč skrbij in dela okolo vogla. Mi pa nismo hoteli zibati. Kaj nè, otroci, kolika neposlušnost! Ali nas je Bog kaznoval zánjo in nas je! In babica nam je vedno pravila, da ima Bog dolgo dolgo šibo, s katero seže lahko po vsem svetu. Toda nismo jej verojali. Ali o tem drugokrat. —

Ljubili pa smo zeló svojo najmlajšo sestrico. Kadar koli jo je vzela mati ali babica v naročaj, hoteli bi biti vsi okolo nje, da jej igramo, da jo kličemo ter vabimo k sebi. Tedáj je babica vsakokrat zopet dobrovoljno zrla na našo mlado ljubezen do male sestrice. Pritiskala na svoje sree Poloničino srčee, poljubovala jo na mehko, nežno líecee ter se prav otroški razgovarjala z njo:

„Ne pojdeš nè, kaj nè, Polonica, k nikomur ne pojdeš! Samó pri babici si rada in pri materi, kaj nè. — Ahá, mala siročica naša! — Stráni, poredneži, ki nečete zibati otroka!“ —

Mih. O. Podtrojški.

Ižanske pripovedke.

(Piše Fr. G. Podkrimski.) = *Zvezka*

3. Sv. Lenart.

Pridrivila se je nekđaj na Ig tólpa krvoločnih Turkov, ki so grozovito morili, požigali in plenili po vsej vási in okolici. Ižansko vas do tal razdejavši, podili so se naprej skozi Staje naravnost proti Gorenjemu Igu. Hoteli so namreč opléniti tudi skrito cerkvico sv. Lenarta, kamor so znosili okoličani vse svoje dragocenosti. S strašnim vikom in krikom so se podili turški pešci in konjeniki po strmem hribu navzgor, a nenadoma zopet hiteli vsi prestrašeni navzdol. — In kaj neki jih je tako uplašilo? — Sv. Lenart, pred čegar podobo so klečali tedáj trepetajoči starci, vzdihajoči bolniki in jokajoči se otroci proseč ga pomoči in obrambe pred silovitimi Mohamedanci, storil je čudež. Ko so se pridrivilo Turki nekako do srede rečenega hriba, popadale so hkrati podkove z vseh konjskih kopit in skalnata tla so se jela udirati kakor mehko močirje, da so se — še ne dolgo tega — poznali v skalah razložni sledovi konjskih kopit.

Preplašene Turke pa so zgrabili na begu opogumljeni Ižanci s kosami, cepci in sekirami ter jih pred Stajo dobro naklestili in jim celó Pašo ubili. Zaradi tega dogodka se imenuje pot ondú še danes „paške ulice.“

Ob zidu cerkve sv. Lenarta visi sedáj konjska podkova. Kadar godujejo Gorenje-Išci god svojega patrona, obesijo okrog cerkvenega zidú velikansko verigo v znamenje močne obrambe sv. Lenarta.

4. Sv. Jurij.

Pet minut hodá zunaj Iga stoji na prijaznem prostoru hriba „Pungerta“ gradič „Sonneck.“ Ako sediš za gradom mej umetnorisanimi in raznobojnimi gredicami ter obrneš proti severu svoje oči, odpre se ti prekrasen razgled. Iz daleka te ponošno pozdravlja Ljubljanski grad in stolpi belih cerkvâ, na levej zrê smê dolí ljubka cerkvika na Rožniku, bolj zadej kipi k višku zelena Šmarna Gora, juliške Alpe s Triglavom, a na desnej delajo veličasten okvir krasne kameniške planine in belopečni Grintovec. Pod teboj se razgrinjajo z vasicami posuta polja in travnati pašniki, ki se bolj in bolj izpreminjajo v pusto barje. Malo gradov ima Kranjska s tako lepo odprtim in daljnim razgledom.

V tem gradu je živel nekda j baron Volk s svojo ženo Evo. Bila sta ohola nevereca, ki sta črtila vzlasti katoliško vero in njene naredbe. Nekega dne sta ukazala celó cerkvico sv. Jurija, ki stoji le nekoliko streljajev proč od gradu sredi gozda, opleniti, zvonova in uro pa prenesti na grajski stolp.

Baronov konjar je pri tem plenu zgrabil kip sv. Jurija na oltarji ter ga odnesel v grad. Ondù ga je postavil na mizo, utaknil mu mej lesene prste gorečo svečo in upil: „Svétí, le svétí sv. Jurij!“ — Ker je pa sveča padla iz neokretne roke svetnikove, kričal je konjar nad kipom: „Ker nečeš svetiti, pa pojdi v kuhinjo kuhat!“ — V kuhinji je potisnil svetniku kühalnico v pest, a ker sv. Jurij tudi kühalnice ni mogel držati, odbil mu je surovi konjar sê sekiro najprej glavo, potem roki in nogi, ter ga naposled vrgel v peč.

Ali maščevanje božje in sv. Jurija sledilo je takój grdemu početju. Pri tistej priči nastane grôzen požar: plamen švigne skozi dimnik pod streho in upepeli mahoma ves grad nevereca Volka. — A tudi konjarja je zadela zaslužena kazen; malo dni po požaru so ga razdraženi kmetje prijeli, ko je plenil cerkvico sv. Jurija, ubili ga ter mu odsekali najprej glavo, potem še roki in nogi. — Oskrunjeno cerkvico sv. Jurija pa je — kakor nam poroča zgodovina — ljubljanski škof Tomaž Hren v 6. dan meseca listopada 1614. l. zopet blagoslovil.

Prismuknjeni Čigulín.

(Spisal P. V—ý.)

Demnasta to je bilo smeha in upitja, ko smo se vsuli, kakor čebele iz panja, po zimi iz učilnice. Res niso domá nič kaj radi videli, da smo se name-tavali z belim snegom ali pa posmuknili po gladkem ledu, vender kdo bi se vzdržal, saj je bilo takój vabljivo in taka zabavica se takim mladim nagajilcem, kakor smo bili mi, vže še izpregleda, da le ni bilo nič hujega. In tako je mislil tudi naš dobri gospod učitelj, češ, da smemo malo poskočiti na potu proti domu in si pretegniti mlade kosti, katere so nas vže kar bolele od sedenja v učilnici. A dobremu gospodu učitelju roditelji vender niso mogli ugovarjati!

In vender se je našel nekdo, kateremu ni bilo nič kaj po volji naše kepanje in drsanje, a to je bil čuden svat, brez rodù in dóma, povsod dobro znani Čigolin.

Govorilo se je in to ne brez vsega vzroka, da ima v glavi jedno kolésee preveč ali pa premalo, a to je znal vsak, kdor koli ga je poznal, ali pa kdaj videl. Vže obleka mu je bila nenavadna. Oblekel je vselej najmanje po troje hlač, nù, to bi še ne bilo nič hudega, ako bi ne bile vse troje takó luknjaste, da si lahko na prvi hip spoznal jedne od drugih in to še z raznobojnimi krpami okrašene. Na dolgej, izlizanej suknji ni imel gumbov, čemu tudi, prevezal se je kar s precej debelo vrvo. Glavo mu je pokrivalo vedno po dvoje luknjastih klobukov brez oblike in barve, kar je še dosti dobro pristajalo njegovemu mršavemu, bradatemu obličju. A kar se je le pri njem našlo, bilo je to, da je nosil ob strani majhen lonček, v katerega je spravljal jedi, katere mu so dajali usmiljeni ljudje; iz druge posode bi ne bil jedel za ne vem kaj, raje bi bil umrl od gladi. In če mu je nestalo lončka, dobil je vže kje kakega drugega, da ga je nosil ob strani svojega života. Če še omenim, da je nosil v roci debelo gorjačo, potlej lahko umejete, da smo se otroci zeló bali tega nenavadnega človeka, prismuknjena Čigolina.

Bali smo se ga, bali! Saj on tudi ni smel videti, da se dričamo ali kepamo, pretil nam je z gorjačo in stekel za nami. To je bilo večkrat smehú! Da-si smo se ga bali, vender je dobil tudi on katero sneženo v glavo, da mu je odbila oba klobuka raz glavo. — „Čakajte, jaz vam pokažem!“ — vzkliknil je potem jezno, pobral klobuka in jo udrl za nami. Pa je vže sreča hotela, da nas ni ujel, ker je bil zeló neroden v ónej svojej obleki in v velikih škornjih. In pripetilo se je kdaj, da mu je izpodrsnilo po gladkej cesti, a on emok v sneg, klobuka sta odletela, a njegov lonček razbil se je na sto koscev. To mu je bilo dosti, pozabil je na nas, stal po pol ure na ónem mestu in vzdihoval: „Ó moj lonček, moj lonček!“ —

Ko smo ga videli ónako žalostnega, takrat se mu nismo več smijali, smilil se nam je. — „Čigolin, oj Čigolin, priði k nam, dobiš drugi lonček!“ — kričali smo in tekli domóv.

In prišel je po lonček. Pri materi se je dobil še kak drug lonček in tega je dobil on. Da ni dobil praznega, tega mi ni treba omenjati, saj se je smilil vsakemu prismuknjeni Čigolin. Ljudje so pripovedovali, da nekdaj ni bil takó prismuknjen, da je celó mnogo znal in tudi v šolo hodil, ali kasneje se mu je nekaj zmešalo. Ej bil je siromak, ubogi Čigolin.

Nù, jedne zime smo se zamán ogledavali po njem, ko smo hiteli iz učilnice. Ni ga bilo od nikoder, da nas nažene sè svojo debelo gorjačo. To nam je bilo všeč, saj se nam ni bilo zdaj ničesar bati in po svojej volji smo se smeli poigrati z belim snegom. Nihče ni vedel ničesar o Čigolinu in skoraj smo pozabili nanj.

Vrnila se je zopet k nam mila vzpomlad. Ljudje so hiteli v vinograde na delo, saj je bilo vreme zato kakor navlašč. Tudi Sajétovi so šli v svoj vinograd obrezavat. V hramu so opazili nekaj črnega, a ko so prišli bliže, spoznali so Čigolina, — ležal je stisnjen na kupu slame. Mislili so, da spi, saj mu je bila navada, da je prenočeval po praznih hramih, da je bil le pod streho. Ko so ga natančneje ogledali, videli so, da je mrtev, vže dolgo mrtev. Moral je zmrzniti po zimi. Bil je v ravno tistih trojih rastrganih hlačah, katere je navadno nosil, zaraščeno glavo sta mu prikriivala dva klobuka, a poleg njega sta bila lonček in gorjača . . . Ubogi Čigolin! . . .

Ledene cvetice.

o je ljubi Bog ustravil cvetice človeku v radost in veselje, poslal jih je doli na zemljo, da si vsaka poišče prostorček, kder bode rastle, vspevala in cvetela.

A neizkušene cvetice niso poznale ne pota, ne krajev, najmanjše izmej njih so se celó bale dolgega potovanja. Svitle solzice se jim uderó po lepih líčicah in milo prosijo ljubega Boga, da bi jim dal voditelja na pot.

Dobrotljivi Stvarnik se nasmeji njihovej tesnosrčnosti in bojazni, razdeli je v tri oddelke ter jim obljubi vođitelja, ki je bode v vsakem kraji in ob vsakem času varoval nevarnostij. Cvetice so bile zadovoljne in Gospod jim velí odpotovati. In glej! Jedva se podajo na pot vže jim priskače ljubezniv deček naproti. Zórno zardela líca so mu krili beli, kodrasti lasje in njegov glas je bil prijeten kakor sladko petje drobnih ptičic. Rekli mu so vigred. Lehkonoge, bojazljive cvetice prvega oddelka so se mu takój pridružile in mu sledile; bili so: snegobeli zvončki, rahlo rdečkaste veternice, višnjave jeternice, modre vijolice in še mnogo, mnogo drugih. Bohotne cvetice drugega oddelka: dehteče rože, ošabni naprstniki, pogumni ostrožnik, žareče lilije in še mnogo drugih, katerim se je belolási deček dozdeval neizkušen in preošaben, šle so svojo pot naprej. — Ne dolgo in srečajo zalega mladeníča lepe vitke rasti. Dopadel se jim je in pridružile so se njemu. Rekli mu so: sél vročega poletja. Na poti so ostale samó zakasnele cvetice tretjega oddelka, katerim se je vže na počasnej hoji videlo, da se jim ne muđi naprej; bile so to: žarno cveteče georgine, raznobojne astre, bledolični podleski, jasnočki zimzelen in še nekaj drugih. — A tudi te niso ostale same. Pridružil se jim je mož krepke rasti, zagorelih líc. Napovednika jeseni so ga zvali ljudje. Pozdravil jih je kot stare znanke ter jim ponudil svoje prijateljstvo in voditeljstvo. Zaupajoč njegovej izkušeni in trdnej značajnosti, udale so se njegovemu vodstvu; še celó najzádnejše so se pridružile njegovej četi in izginile za gorami. Kmalu za tem pride star mož. Dolga brada in redki lasje so mu bili beli kakor sneg in le s težavo je hodil. Često je postajal, opiral se na bérle, gledal v daljavo in zmajeval nejevoljno s svojo sivo glavo. Bil je gruden — ali kakor so mu ljudje sploh rekli starček-zimec. Ker ni nikogar pričakal, splezal se je s poslednimi močmi na visoko goro, s katere se je videlo daleč na okoli. Zagledal je tudi svoje tovariše, ki so se vsak s svojo četico razhajali na vse strani sveta. Žalost ga obide, solzé se mu uderó po lícih in široke gube se mu vležejo raz čelo in lice. Ozré se v nebó in s tresočim glasom vzdihne k Bogu: „Zakaj si me pozabil?“ — In videč radost svojih bratov, vzkipel je od jeze ter godrnjal zoper Boga. A gospod ga zavrne: „Zakaj je tvoje srce nehvaležno se obrnilo od mene? Kako si mogel misliti, da sem te pozabil? Ali si mogel vedeti, da morda zate nisem prihranil še večje radosti. Nameraval sem, izročiti tebi vse cvetice, da je od časa do časa vzameš v svoje varstvo — a sedaj je bodem izročil materi zemlji, ker na sreči, v katerem prevladujejo strasti, se slabo počiva. Predrznil si se celó godrnjati zoper mene, zatorej ti bodem poslal pravično kazen.

Nato je Bog ustravil nove cvetice, — a imele niso ne barve, ne življenja, ne vonjave, niti cvetja. Bile so ledene cvetice — jedini kras mrzle zime. Ném in

žalosten je odhajal starček s svojimi cveticami. Spominal se je besed Gospodovih, zamujene sreče in britko se je kesal.

A Bog je dober in usmiljen. Ganila ga je osoda nesrečnega starčka in mislil je, kako bi storil, da bi se tudi teh cvetic ljudje veselili. Poslal je na to zlato solnčeece, katero je z najmilejšimi svojimi žarki obsejalo ledene cvetice in ti žarki so v cveticah zablesteli kot najlepši biseri, ki so očarali sleharnega gledalca.

Od tedaj si starček neutrúdljivo prizadeva, da goji in brani svoje cvetice kolikor zna in more. In ko vže davno ni nobene cvetice več v naravi, dáhne on svoje nežne cvetice na naša okna, da se jih vzradosti staro in mlado.

Iz nemškega prevela J. M.

Listje in cvetje.

Zopet nam je neizproсна smrt pobrala odličnega in občespoštovanega domoljuba, ki je bil tudi našemu „Vrtcu“ prijatelj in večletni podpornik. — Dne 3. februvarja umrl je prečastiti gospod

Lovro Potočnik,

dekan v Braslovčah na Štajerskem.

Porodil se je blagi domoljub 8. avgusta 1827. l. v Zaspah na Gorenjskem, v mašnika je bil posvečen 25. julija 1853. l. — Malo dni pred svojo smrtjo poslal nam je še celoletno naročnino za „Vrtce“ ter pristavil besede: „Bog blagoslovi Vaše delovanje!“

Bridko nam je po njegovej izgubi, zatorej ga priporočamo tebi slovenska mladina, da se ga spominaš v svojej molitvi, a mi želimo mir in pokoj njegovej blagej duši. Bodi mu hvaličen spomin ohranjen tudi v našem „Vrtci.“

(Koliko vrsti živalij je na vsem svetu.) Neki prirodopisci računijo, da je na vsem svetu do 250.000 vrsti živalij, od katerih jih 150.000 živi, a 100.000 se jih nahaja v okameninah.

Uganke.

1) Vrhu strehe stoji in zvezde šteje. Kaj je to?

2) Kdo je najboljši zdravnik?

(Odgonetke ugank v prihodnjem listu.)

Številčni rebus iz zemljepisja.

(Priobčuje A. Ž.)

1	2	3	4	5	6	7
2	4	5	6	7	.	.
3	1	8	6	9	10	.
4	11	2	11	7	11	.
5	11	6	11	.	.	.
6	3	12	2	.	.	.
7	6	4	7	6	7	11

Opomnja: Sedem vrst številk znači sedem zemljepisnih imen iz Kranjskega okraja in sicer: 1. gora; 2. trg; 3. vas; 4. vas; 5. vas; 6. gora; 7. vas. Prva vrsta se čita tudi v prvej vrsti nizdolu.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Ogonetke ugank v 2. „Vrtčevem“ listu:

1. Kdor je na obeh slep; 2. Koprivo; 3. Prstan na prstu; 4. Peč; 5. Dolga palica; 6. Brijaču; 7. Puška; 8. Sito; 9. Ura; 10. Repa; 11. Kadar dva na jednem konji jezdit; 12. Oči; 13. Ogleđalo; 14. Petelin na puški; 15. Zobjé na glavniku; (češlju); 16. Knjiga.

Demant.

(Priobčil Fr. Stauffer.)

```

a
aaa
aaaaa
aaaaaaa
bbbbbececcc
edddddeeeeee
eeeeeeeghiiii
i i i i j j j k k k k k k k k
k l l l l m m m m n n n o
o o o o o o o p r r
r r r r r r r r r r
s s s s s t t t
t t u v v
v v v
z
    
```

Zamenjajte v tem briljantu črke takó med seboj, da bode te čitali v prvej vrstli samoglasnik, v trinajstih vrstah pa trinajst besed od leve proti desnej; srednja, rekše osma vrsta naj se čita tudi od zgoraj nizdolu po sredi posamičnih besed; zadnja vrsta znači samoglasnik.

Besede naj značijo: 1. samoglasnik; 2. žensko ime; 3. staro mero za tekočine; 4. podnebno prikazen; 5. posteljno opravilo; 6. dva rokodelca; 7. dvoje ovočji; 8. 400letnico dela sveta; 9. dve rudnini; 10. dve zveri; 11. Avstrijsko deželo; 12. goro v prej navedenej deželi; 13. grm; 14. del glave; 15. samoglasnik.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Rešitev številčnega rebusa v 2. „Vrtčevem“ listu:

Ključ za rešitev:

1 = t	9 = o
2 = r	10 = n
3 = i (j)	11 = e
4 = g	12 = s
5 = l	13 = s
6 = a	14 = h
7 = v	15 = b
8 = d	

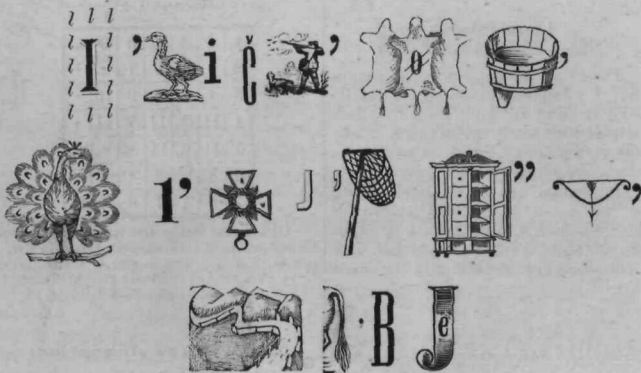
Ako zamenjamo številke s črkami, dobimo sledeča imena:

Triglav (gora).
Kadolna (reka).
Jesenice (trg).
Gorje (vas).
Lesce (vas).
Ahlete (vas).
Vrba (vas).

Prav soga rešili: Gg. Jak. Inglič, naduč. v Idriji; Josip Kumar in Jernej Pirc v Idriji; Fran Sivilaskup v Horjulu; Leon Mencinger, učence v Krškem in Edvard Dolinšek, učence v Brežicah; — Apolonija Fatur, gosposčna v Ljubljani; Marija Leben v Horjulu; Ivanka Javornik, Malči Komotar in Zora Lenarčič na Vrhniki.

Rebus.

(Priobčil F. Stegnar.)

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji za vsa leto 2 glđ. 60 kr., za pol leta 1 glđ. 30 kr. Napis: Upravništvo „Vrtčevo“, mestni trg, šte. 23 v Ljubljani.

Izdajatelj, založnik in urednik Ivan Tomšič. — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.